Translation Researches in the Arabic Language and Literature
Spring & Summer 2023, 13(28), 35-68
rctall.atu.ac.ir
DOI: 10.22054/RCTALL.2022.63765.1581
ATU PRESS

Criticism of the Translation of the "Heteroglossia" Style of Novel In Three Persian Translations of the Novel "Post-e Shabaneh"

Fatemeh Akbarizadeh — Assistant Professor, Department of Arabic Language and Literature, Alzahra University, Tehran, Iran

Yosra Shadman * — Assistant Professor, Department of Arabic Language and Literature, Ilam University, Ilam, Iran

Abstract

According to Bakhtin's theory, the novel as a literary type, appropriate to the spirit of the age and human society, has dialogical relations in linguistic dimensions. A conversational visual novel is the result of the entanglement of languages emerging from the characters, each of them with a different worldview, social and cultural level, is present in the novel and interacts with each other. The novel "Post-e Shabaneh" in a multi-voiced world, with the depiction of different sounds, has the heteroglossia feature, and the language of each character in each part of the novel interacts with other languages. This heteroglossia can be seen in the language, tone, and form of the novel, and its translation is very important, and this article will analyze this feature. The novel "Post-e Shabaneh" is a Persian translation of the Arabic novel "Barid Al-Layl" by Hoda Barakat. The present article tries to criticize its Persian translations with a descriptive-analytical method in order to find out how translators dealt with the heteroglossia feature of the novel in the translations. There have been three translations of this work by Hamidreza Mohajerani, Mansoureh Ahmadi Jafari, and Soha Banouni and published under the title "Post-e Shabaneh". In the study of more than 60 samples of translations in multiple languages manifested in the tone and language of the character and the double-voiced discourse, it seems that each of the translators has been successful in translating the heteroglossia feature to some extent. Banouni has performed poorly in this field and has often not provided an acceptable translation.

Keywords: Novel Translation, Heteroglossia, Post-e Shabaneh, Hoda.

* Corresponding Author: y.shadman@ilam.ac.ir

How to Cite: Akbarizadeh, F., Shadman, Y. (2023). Criticism of the Translation of the "Heteroglossia" Style of Novel In Three Persian Translations of the Novel "Post-e Shabaneh". *Translation Researches in the Arabic Language and Literature*, 13(28), 35-68. doi: 10.22054/RCTALL.2022.63765.1581

eISSN: 2538-2608 ISSN: 2980-7735 Received: 23/Sep/2021 Revised: 01/Dec/2021 Accepted: 12/Jan/2022 Original Research

Introduction

The Arabic novel "Barid Al-Layl" by Hoda Barakat is the winner of the 2019 Arabic Booker Prize, and due to its importance in the contemporary Arabic novel, it is also translated into Persian under the title "Post-e Shabaneh" by three translators (Hamidreza Mohajerani, Mansoureh Ahmadi Jafari and Saha Banouni). By explaining this feature of the novel, this article is trying to examine with what components it is possible to translate the heteroglossia style of the novel and whether the translations of this work have been able to reflect this important feature in the style of the novel. Because a good translation of a novel is not a translation of words and sentences, but a translation of all the narrative, stylistic, and linguistic aspects of the novel; the present article tries to criticize the translations of the novel "Post-e Shabaneh" by Hoda Barakat, focusing on its "heteroglossia" feature. Therefore, this article examines the characters' utterances in accordance with the characterization, the interaction of the novel with other literary types, and the interaction of the speech styles of hybridization, polemic, parody, and stylization.

The current research aims to answer the following questions:

1. In what components can the feature of heteroglossia in the novel "Post-e Shabaneh" be studied and evaluated?

2. Which of the translators has presented a more successful translation of the heteroglossia feature of the mentioned novel?

The hypotheses are as follows:

1. According to the narrative style of the letter in the first part and the self-talk of the characters in the last two parts, the novel "Post-e Shabaneh" has put the speech of the story characters in conversational interaction with other sounds and has established heteroglossia in the language of the characters according to the type of each character. Also, heteroglossia can be seen in the interaction of the language of the novel with other literary and non-literary types in the language of the characters, as well as double-voiced discourse in the interaction of speech styles such as hybridization, polemic, parody, and stylistics.

2. In the examination of the double-voiced discourse of the novel, it seems that the translators have not provided a suitable translation and the interference of sounds and correspondence or correlation or contrast in the desired double-voiced discourse have not been considered.

Literature Review

In analyzing the feature of heteroglossia in the novel, the following points can be mentioned:

1. Akbarizadeh et al. (2014) in the article Heteroglossia Effects in the Novel Things We Left Unsaid, investigated the double-voiced discourse between the female writer and the characters and narrator's language and the language of literary and non-literary genres, and by studying the three levels of multilingualism in Pirzad's novel for women, they analyzed different elements in the creation of an inconsistent language system in the discourse of the novel.

2. Baloo and his colleagues (2016) in the article Bakhtinian Polyphony and Heteroglossia and Their Presentation in the Novel Sangesabor, besides the polyphonic feature of this novel, paid attention to heteroglossia feature, and while enumerating the characteristics of the sounds of the text manifested in the characters, they also dealt with the conversational relationships between them and enumerated the aspects of parody and consonance between them.

3. Professor Mohammadi and his colleague (2016) in an article entitled Multilingualism and Polyphony: Post-modernism Features in "Possible Night" (Shab-e Momken) Novel, while enumerating the novel's postmodern characteristics, pointed out multilingualism and listed the use of English and French alongside Persian as well as the use of colloquial language and the use of words different from the official language by the characters as manifestations of multilingualism.

Methodology

In order to understand a novel, it is important to pay attention to its linguistic and stylistic layers. Also, it is necessary to discover and understand the different language varieties that have emerged according to linguistic rules. The novel "Post-e Shabaneh" is a Persian translation of the Arabic novel "Barid Al-Layl" by Hoda Barakat. This article tries to criticize the Persian translations of Hamidreza Mohajerani, Mansoureh Ahmadi Jafari, and Soha Banouni with a descriptive-analytical method and library tools in order to understand how the heteroglossia feature of this novel is translated.

Conclusion

According to the analysis of the discourse of the novel "Post-e Shabaneh" by Hoda Barakat; in confirmation of the first hypothesis, it can be found that the words of the characters in the novel in the official language of the letters are appropriate for each character as well as the specific time and place of writing.

Heteroglossia can be seen in the language of the characters, in the mixing of the language of religion, popular culture and science in the words of the characters. The double-voiced discourse is arranged in relation to the voice of the hypothetical addressee of each letter, as well as the voice of the society and the ruling presuppositions and taboos. Where another voice has an objective embodiment in the speech of the speaker, we are faced with a hybrid discourse. However, when another voice is implicitly considered during the speech, or the speaker's voice is consistent with another voice, it is the stylistic double-voiced speech, or it is in contrast with the other, and the representation is contradictory. It is very important to pay attention to the interference of sounds in speech and translators should consider the type of personality, insight, and social level of the person as well as another voice, to represent the double-voiced speech and translate the multiple voices and choose the appropriate interpretations and words. Among more than 60 selected samples, some of which were mentioned in a small part of the article, it was observed that the second hypothesis is somewhat true and the translators tried to translate these heteroglossias in an experimental way and were successful to some extent.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقاله پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۷/۰۱ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۰/۰۹/۱۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۲۲ ISSN: ۲۹۸۰-۷۷۳۵ eISSN: ۲۵۳۸-۲۶۰۸

پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی
دوره ۱۳، شماره ۲۸، بهار و تابستان ۱۴۰۲، ۳۵-۶۸
rctall.atu.ac.ir
DOI: 10.22054/RCTALL.2022.63765.1581

نقد ترجمه سبک «چند زبانی» رمان در سه برگردان فارسی از رمان «پست شبانه»

فاطمه اکبری زاده | استادیار، گروه زبان و ادبیات عربی، دانشگاه الزهراء (س)، تهران، ایران

یسرا شادمان * | استادیار، گروه زبان و ادبیات عربی، دانشگاه ایلام، ایلام، ایران

چکیده

بر اساس نظریه باختین؛ رمان به‌عنوان نوع ادبی، متناسب با روح عصر و جامعه بشری، دارای روابط مکالمه‌گون در ابعاد زبانی است. رمان تصویری گفتگومند، حاصل درهم‌تنیدگی زبان‌های برآمده از شخصیت‌هاست؛ که هرکدام با جهان‌بینی، سطح اجتماعی و فرهنگی مختلف، در رمان حضورداشته و در تعامل باهم هستند. رمان «پست شبانه» در دنیایی چندآوا، با ترسیم آواهای مختلف، از ویژگی چند زبانی برخوردار است و زبان هر شخصیت، در هر بخش از رمان، در تعامل گفتگومند با سایر زبان‌هاست. این چندگانگی در زبان، آوا و سبک رمان، قابل‌مشاهده بوده و برگردان آن در ترجمه، بسیار حائز اهمیت است که این مقاله به ترسیم و تحلیل این ویژگی خواهد پرداخت. رمان «پست شبانه» برگردان فارسی از رمان عربی «برید اللیل» اثر هدی برکات است که مقاله حاضر تلاش دارد با روش توصیفی- تحلیلی، به نقد ترجمه‌های فارسی آن بپردازد تا چگونگی برگردان ویژگی چندزبانی این رمان در ترجمه‌ها، واکاوی شود. سه ترجمه از این اثر صورت گرفته که به قلم حمیدرضا مهاجرانی، منصوره احمدی جعفری و سها بعنونی و با عنوان «پست شبانه» به چاپ رسیده است. در بررسی بیش از ۶۰ نمونه از ترجمه‌ها در چند زبانی متجلی در لحن و زبان شخصیت و دوصدایگی گفتمان، به نظر می‌رسد هرکدام از مترجمان در برگردان ویژگی چند زبانی تا حدّی موفق بوده‌اند. بعنونی در این زمینه، عملکرد ضعیفی داشته و اغلب ترجمهٔ قابل قبولی ارائه نکرده است.

کلیدواژه‌ها: ترجمه رمان، چند زبانی، پست شبانه، هدی برکات.

* نویسنده مسئول: y.shadman@ilam.ac.ir

مقدمه

باختین نظریه‌پرداز بزرگ روسی (۱۸۹۵-۱۹۷۵ م) به‌عنوان بزرگ‌ترین نظریه‌پرداز قرن بیستم (تودروف، ۱۳۸۰: ۵۶) در نظریه مشهور خود با عنوان «منطق گفتگویی[1]» اعلام کرد؛ رمان تنها نوع ادبی است که همچون روح عصر خود، صحنه درهم‌تنیدگی آواهاست و تنوع اجتماعی زبان‌ها در بستر آن قابل بروز و ظهور است (باختین، ۱۳۹۰: ۳۳). بافت مکالمه‌گون رمان، در ضمن ویژگی چندآوایی[2] خود، مجموعه‌ای از انواع زبان‌ها و سبک‌ها را بازنمایی کرده و آن‌ها را در مکالمه باهم قرار می‌دهد که وی آن را به‌عنوان ویژگی «چندزبانی[3]» رمان تعبیر می‌کند. رمان متنی گفتگومند است که دیدگاه‌ها و نظرات مختلف در تعامل باهم، واقعیت اجتماعی دنیای رمان را نشان می‌دهند (لحمدانی، ۱۹۸۹: ۳۸). سخن شخصیت‌ها برآمده از تیپ شخصیت فردی، اجتماعی و فکری آن‌ها و سرشار از دلالت‌های روان‌شناختی، اجتماعی و ایدئولوژیک است. رمان، دنیایی از لحن‌ها، بینش‌ها و جهان‌بینی‌هاست که در زبان تجلی می‌یابد و در تعامل گفتگومند با گفته‌های دیگر قرار می‌گیرد. زبان‌های متفاوت شخصیت‌ها، فضایی چندبعدی و چند زبانی را فراهم می‌کند (بالو، ۱۳۹۶: ۳۶). برای فهم یک رمان، توجه به لایه‌های زبانی و سبکی متداخل آن اهمیت دارد. همچنین لازم است گونه‌های زبانی مختلف که هر یک طبق قاعده‌ای زبان‌شناختی بروز کرده‌اند کشف و فهمیده شود (ودیجی، ۲۰۱۷: ۳۳). اهمیت درک چند زبانی و ویژگی دوصدایگی گفتمان رمان در نظر باختین به حدی است که اگر رمان‌نویس از زمینه زبان‌شناختی سبک منحرف شود، اگر نتواند خود را در حد آگاهی زبان شناختی متناسب قرار دهد و اگر نتواند دو صدایی ارگانیک و مکالمه درونی واژه‌ای زنده و در حال تحول را دریابد، هیچ‌گاه نمی‌تواند از قابلیت‌ها و مسائل اصلی نوع رمان سر دربیاورد (باختین، ۱۳۸۳: ۱۲۶). با توجه به اهمیت درک این خصایص سبکی رمان، اهمیت ترجمه آن روشن است و باید موردنظر مترجمان رمان قرار گیرد.

---

1. Dialogism
2. Polyphony
3. Heteroglossia

رمان عربی «برید اللیل» اثر هدی برکات برنده جایزه بوکر عربی سال ۲۰۱۹ م است و به جهت اهمیت آن در رمان معاصر عربی، به زبان فارسی نیز با عنوان «پست شبانه» توسط سه مترجم (حمیدرضا مهاجرانی، منصوره احمدی جعفری و سها بعنونی) به فارسی برگردانده شده است. رمان حاضر در ترسیم سبک رمان، مؤلفه چندزبانی را واکاوی می‌کند چراکه این خصیصه سبکی به دلیل پیچیدگی اغلب مورد توجه قرار نمی‌گیرد و اغلب مترجمان حرفه‌ای صرفاً بنا به توانمندی خود در امر ترجمه به برگردان آن می‌پردازند. این جستار در تلاش است با تبیین این خصیصه رمان بررسی کند که ترجمهٔ سبک چندزبانی رمان با دقت به چه مؤلفه‌هایی امکان‌پذیر است و آیا ترجمه‌های این اثر توانسته‌اند این ویژگی مهم در سبک رمان را بازتاب دهند؛ چراکه ترجمهٔ نیکو یک رمان، ترجمهٔ واژگان و جملات نیست بلکه برگردان تمام ابعاد روایتی، سبکی و زبانی رمان است. مقالهٔ حاضر می‌کوشد به نقد ترجمه‌های رمان «پست شبانه» اثر هدی برکات با تمرکز بر ویژگی «چندزبانی» آن بپردازد؛ لذا به بررسی رمان و سپس نقد ترجمه‌های آن خواهد پرداخت و گفته‌های شخصیت‌ها متناسب با شخصیت‌پردازی، تداخل رمان با دیگر انواع ادبی و تداخل سبک‌های گفته‌پردازی از دورگه‌سازی، جدل، پارودی و سبک‌بخشی را بررسی می‌کند.

پژوهش حاضر درصدد پاسخ به سؤالات زیر است:

۱. ویژگی چند زبانی در رمان «پست شبانه» در چه مؤلفه‌هایی قابل‌مطالعه و ارزیابی است؟

۲. کدام‌یک از مترجمان، برگردان موفقتری از ویژگی چندزبانی رمان مذکور ارائه داده‌اند؟

فرضیاتی که در اینجا مطرح میشوند عبارت‌اند از:

۱. رمان «پست شبانه» با توجه به سبک روایتی نامه در بخش اول و بیان خودگویی-های شخصیات در دو بخش انتهایی، گفتمان شخصیت‌های داستان را در تعامل گفتگومند با دیگر آواها قرار داده است و چندزبانی را در حوزه زبان شخصیت‌ها بنا به تیپ هر شخصیت رقم زده است. همچنین چند زبانی در تداخل زبان رمان با دیگر انواع ادبی و

غیرادبی در زبان شخصیت‌ها و نیز دوصدایی در گفتمان در تداخل سبک‌های گفته‌پردازی از دورگه‌سازی، جدل، پارودی و سبک‌بخشی قابل‌مشاهده است.

۲. در بررسی دوصدایی در گفتمان رمان، به نظر می‌رسد که مترجمان ترجمه مطلوبی ارائه نکرده‌اند و تداخل آواها و تناظر یا تلازم یا تضاد در دوصدایی موردنظر قرارنگرفته است.

در بررسی سؤالات و فرضیات فوق، بیش از ۶۰ نمونه متعدد از رمان، انتخاب و به نقد و مقایسه سه ترجمه صورت گرفته از مهاجرانی (۱۳۹۹)، احمدی جعفری (۱۳۹۹) و بعنونی (۱۳۹۸) پرداخته شده است. ازآنجاکه بررسی تمام نمونه‌ها و نقد آن‌ها در این مجال اندک امکان‌پذیر نیست؛ لذا با معرفی مؤلفه‌هایی در باب چندزبانی در هر مورد، به برخی نمونه‌ها اشاره خواهد شد و در پایان از میان موارد بررسی‌شده، ترجمه‌ها به بوته آزمون گزارده و مقایسه میشود.

پیشینهٔ پژوهش

در واکاوی ویژگی چند زبانی در رمان، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. اکبری زاده و همکاران (۱۳۹۴) در مقاله «جلوه‌های چندزبانی در رمان چراغ‌ها را من خاموش می‌کنم»، به بررسی گفتمان دوصدایی میان نویسنده زن و زبان راوی و شخصیت‌ها و زبان انواع ادبی و غیرادبی پرداختند و با مطالعه سه سطح بروز چندزبانی در رمان زنانه پیرزاد، عناصر مختلف در ایجاد نظام نامتجانس زبانی در گفتمان رمان را تحلیل کردند.

۲. بالو و همکارش (۱۳۹۶) در مقاله «چندآوایی و چندزبانی باختین و جلوه‌های آن در رمان سنگ صبور»، در کنار ویژگی چندآوایی این رمان، به ویژگی چندزبانی توجه کردند و ضمن برشمردن خصایص آواهای متن متجلی در شخصیت‌ها، به روابط مکالمه‌ای میان آن‌ها نیز پرداختند و وجوه پارودی و هم‌آوایی میان آن‌ها را برشمردند.

۳. استاد محمدی و همکارش (۱۳۹۶) در مقاله‌ای با عنوان «چندزبانی و چندصدایی، ویژگی‌های پسامدرنیسم در رمان شب ممکن»؛ ضمن برشماری و ترسیم مشخصه‌های

پسامدرن رمان، به چندزبانی اشاره کردند و کاربست زبان انگلیسی و فرانسوی در کنار زبان فارسی و نیز استفاده از زبان عامیانه و به‌کارگیری واژگانی متفاوت با زبان رسمی از سوی شخصیت‌ها را نمودهایی برای تجلی ویژگی چندزبانی برشمردند.

با توجه به اینکه در پیوند بین نظریه رمان و مطالعات ترجمه یعنی در حوزه نقد ترجمه سبک رمان با توجه به ویژگی‌های چندزبانی، اثری مشاهده نشد، به نظر می‌رسد این مقاله دریچه‌ای نو برای پژوهش‌های ترجمه رمان باشد و می‌تواند نظر پژوهشگران ترجمه ادبی و مترجمان رمان را به این مهم جلب کند. ازآنجاکه ترجمه رمان «برید اللیل» نیز هنوز موردپژوهش قرار نگرفته است لذا این جستار را می‌توان در نوع خود پیشتاز دانست.

روش پژوهش

برای فهم یک رمان، توجه به لایه‌های زبانی و سبکی متداخل آن اهمیت دارد. همچنین لازم است گونه‌های زبانی مختلف که هر یک طبق قاعده‌ای زبان‌شناختی بروز کرده‌اند کشف و فهمیده شود. رمان «پست شبانه» برگردان فارسی از رمان عربی «برید اللیل» اثر هدی برکات است که مقاله حاضر تلاش دارد با روش توصیفی- تحلیلی و ابزار کتابخانه‌ای به نقد ترجمه‌های فارسی: حمیدرضا مهاجرانی، منصوره احمدی جعفری و سها بعنونی بپردازد تا چگونگی برگردان ویژگی چندزبانی این رمان در ترجمه‌ها، واکاوی شود.

۱. برخی مفاهیم نظری

۱-۲.چندزبانگی رمان

رمان به‌عنوان نوع ادبی ویژه، متناسب با خصایص عصر جدید، دنیایی چندگانه و چند سطحی است که از طریق زبان بروز می‌کند. زبان در رمان صرفاً تعبیر از حوادث داستانی در بستر زمان و مکان نیست بلکه زبان بستر ایدئولوژیک دیدگاه‌ها و نظراتی است که پیوند میان آوای نویسنده متن و آوای شخصیت‌ها را در قالب گفتار بازنمایی می‌کند. گفتار «اثر کلامی، کلیتی تکرار نشدنی، یکتا و محصول فرآیندی تکوینی است که ماده زبان‌شناختی

تنها یکی از اجزای آن را تشکیل می‌دهد» (تودوروف، ۱۳۷۷: ۵۸). باختین «برای توصیف لایه‌های کلامی بی‌شماری که در همه زبان‌ها وجود دارد و برای توصیف شیوه‌های تسلط این لایه‌ها بر عملکرد معنا در گفته، اصطلاح چندزبانی [1]را ابداع کرد» (مکاریک، ۱۳۸۸: ۱۰۳). لذا چند زبانی به معنای رسمیت شناختن زبان‌های متفاوت گروه‌های اجتماعی، صنفی، ادبی و طبقاتی مختلف، در لایه‌های مختلف گفتمان رمان است که در سطح گفتمان راوی، گفتمان حوزه شخصیت‌ها، صدای نویسنده در مکالمه درونی با این زبان‌ها، گفتارها یا همان دیدگاه‌های ایدئولوژیک و اجتماعی، شکل می‌گیرد (باختین، ۱۹۸۷: ۸۴ و باختین، ۱۳۸۲: ۱۲۴). سبک رمان سبکی خاص و برساخته از تنوع و چندگانگی است و انواع گفتمان‌ها در عرصه آن حضور دارد و مجموع این چندگانگی، سبک رمان را رقم می‌زند. چندزبانی در رمان در زبان شخصیت‌ها، تداخل انواع ادبی و در زبان راوی تجلی می‌یابد و در دوصدایگی حاصل از تداخل زبان‌ها و آواها بروز دارد.

۱-۳. دوصدایگی در رمان

گفتگوهای مستقیم در رمان که از طریق شخصیت‌های مختلف انجام می‌شود، بازتابانده نوع تفکر و ایدئولوژی شخصیت است. این تنوع زبانی ریشه در تنوع گفتمان‌ها و زبان‌ها و دیدگاه‌های اجتماعی – زبان‌شناختی دارد (باختین، ۱۳۸۳: ۱۲۵) و نظام نشانه شناختی متناسب با سطح اجتماعی، شغلی، تربیتی و فرهنگی فرد است که به‌نوعی در ارتباط مکالمه‌گون با زبان‌های دیگر و آگاهی‌های دیگر نیز می‌باشد. در لایه‌های مختلف رمان، گفتمان نویسنده با ورود به درون گفتمان دیگری، لحن‌ها و عبارات خاص خود را در آن به‌کار می‌بندد و برای آن زمینه‌ای بر مبنای مکالمه و تبادل ایجاد می‌کند (همان: ۱۵۱). گفتمان دوصدایی [2]در رمان، حاصل تداخل و تعامل گفتگومند میان گفتارهاست.

سخن دوسویه (دو صدایی)؛ گفتاری مربوط به دو نظام نشانه‌ای متفاوت (سخن‌گو و نویسنده) است (احمدی، ۱۳۸۸: ۱۱۱) که از طریق آن چند آوایی و چند زبانی در اثر در سخنان بازنمایی شده شکل می‌گیرد (مقدادی و بوبانی، ۱۳۸۲: ۲۶):

1. Heteroglossia
2. Doubles- voiced

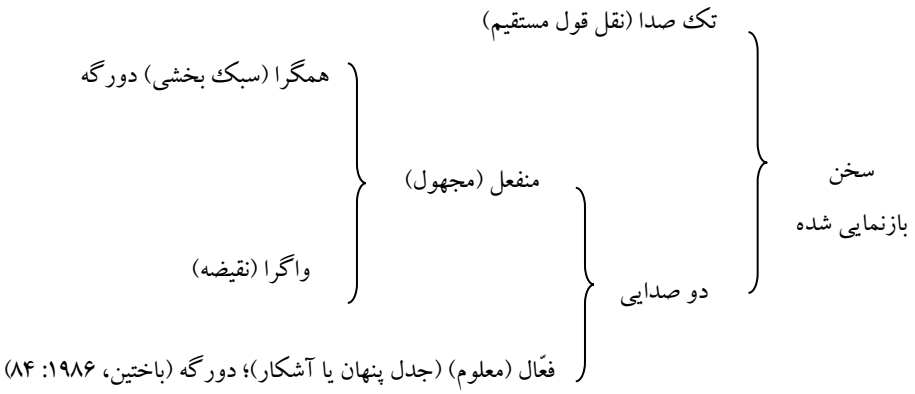

سخن تک صدا همان شکل نقل‌قول مستقیم است؛ اما باید توجه داشت که حتی مکالمه درونی شخصیت با خود، از ویژگی گفتگویی خالی نیست و در صدای شخصیت، طنین و لحن صداها و ایدئولوژی‌های دیگر نیز شنیده می‌شود (تودوروف، ۱۹۹۶: ۱۲۶).

سخن دو صدایی به دو گونه مجهول و معلوم است که در دوصدایگی نوع مجهول، نویسنده سخن غیر را برای بیان جهت‌گیری موردنظر خود به‌کار می‌گیرد و شامل نقیضه (پارودی[1]) و سبک‌بخشی[2] است. «در نقیضه و سبک بخشی؛ سخن غیر هیچ تثبیت مادی ندارد؛ اما حضور آن حس می‌شود. در اینجا فقط یک زبان در گفتار محقق شده است؛ اما این زبان در پرتو زبان دیگری ارائه می‌شود» (تودروف، ۱۳۷۷: ۱۴۳). در دوصدایگی نوع معلوم، سخن غیر خارج از سخن نویسنده باقی می‌ماند اما سخن نویسنده، این سخن غیر را همواره مدنظر دارد و با آن مناسبت برقرار می‌کند. در جدل[3] سخن غیر با تفسیری جدید بازآفرینی نمی‌شود، بلکه خود امکان عمل می‌یابد و تأثیرگذار می‌شود. در این شکل سخن، باید کشمکش یا ستیز محسوسی در گفته وجود داشته باشد که به واسطه آن، یک صدا قاطعانه به مقابله با فردی دیگر برمی‌خیزد. چنین کلامی به‌طور فشرده در درون خود مکالمه پردازی شده است و برای تعیین جایگاه دیدگاه متعارض باید توجه زیادی به سبک، نحو و لحن آن کرد. انواع متعدد دوصدایگی معلوم: جدل پنهان و نگاه مضطربانه

1 . parody
2 . Stylization
3 . polemic

(جدل آشکار) می‌باشد (همان: ۱۴۰). درجه دیگری از حضور سخن غیر در کلام وجود دارد که باختین آن را «دو رگه کردن[1]» می‌نامد. «دورگه کردن، تعمیم از نقل‌قول آزاد (غیرمستقیم) است» (تودروف، ۱۳۷۷: ۱۴۴). البته باید اشاره کرد که انواع روابط گفتگویی را نمی‌توان به اشکالی از قبیل بحث یا جدل یا نقیضه محدود کرد. این‌ها تنها آشکارترین اشکال آن هستند. اشکال دیگری نیز وجود دارند (ر.ک، تودروف، ۱۳۷۷: ۱۴۵).

۲. نقد ترجمه سبک چندزبانی رمان «پست شبانه»

۲-۱.ترجمه گفتمان حوزهٔ شخصیت

هر شخصیت در دنیای رمان، از خلال زبان و رمزگان‌های زبانی ترسیم می‌شود و درواقع سخن و گفتمان وی ترسیم‌کننده سطح اجتماعی، فکری و فرهنگی افراد در سطوح مختلف جامعه است (الجزیری، ۲۰۱۲: ۱۵۰). نوع اصطلاحاتی که هر شخصیت استفاده می‌کند؛ عادت‌های زبانی شخصیت، نوع واژگان و حتی نوع تراکیب نحوی یا معنایی، منجر به بروز ویژگی چندزبانی در رمان می‌شود.

در رمان «پست شبانه» هر بخش از رمان درباره یک شخصیت است که برای مخاطب خود، از حقایق و وقایع روایت می‌کند. بخش عمده رمان در قالب نامه نگارش می‌شود که به‌نوعی زبان رسمی و قالب مرسوم دارد؛ اما در خلال همین زبان رسمی است که متکلم با تمام ویژگی‌های شخصیتی خود حضور دارد و گفتمانی دوصدایی را رقم می‌زند. این شخصیت‌ها اسم ندارند و بی‌پرده سخن می‌گویند. زبان در معرفی این شخصیت‌ها بسیار اهمیت دارد. مهم‌ترین کارکرد گفتگو، نمایش تنوع کلامی و چندگانگی آوایی است و اینکه هر فرد نقطه نظرات خود را نشان دهد. گفته‌پردازی مستقیم بدون دخالت راوی، بی‌طرفانه، بیان‌کننده آگاهی شخصیت است که متناسب با او پردازش می‌شود. گفتگوی آزاد مستقیم، نشان‌دهنده صدای مستقیم و بی‌واسطه شخصیت است. ترجمهٔ دقیق با شناسایی هر شخصیت و تمام ویژگی‌های او، زبانی متناسب را برمی‌گزیند و برگردان متناسب با حال و هوای شخصیت‌ها ارائه می‌دهد.

---

1 . Hybridization

در حوزهٔ شخصیت نامه اول؛ بنا بر اعترافات وی می‌توان چنین دریافت که در ظاهر آدم قوی و محکمی است. ولی در باطن، شخصیتی مردد، به‌شدت مضطرب، آشفته، دودل و ترسوست. در رابطه با معشوقه‌اش احساس پشیمانی دارد ولی از طرفی به خود حق می‌دهد به دلیل حقارت‌های دوران کودکی و طرد شدن از سوی مادر و دلایل دیگری که در توجیه خود می‌آورد، آن‌گونه برخورد کرده باشد.

-أنا عدائي؛ عندی رغبة عميقة في ايذاء (برکات، ۲۰۱۸: ۹).
-من از آن‌هایی هستم که دوست دارند سربه‌سر غریبه‌ها بگذارند و حتی گاه بی‌بهانه بدم نمی‌آید دیگران را اذیت کنم (مهاجرانی، ۱۳۹۸: ۱۲).

-به‌شدت دلم می‌خواست آدم ناشناسی را اذیت کنم (احمدی، ۱۳۹۹: ۹).

-انگار دلم می‌خواست حتی افرادی که هیچ آشنایی باهاشون ندارم رو اذیت کنم (بعنونی، ۱۳۹۸: ۷).

خصیصه چند زبانی در چندگانگی آوایی در حوزه زبان این شخصیت در این نمونه قابل‌پیگیری است. زبان شخصیت با لایه‌هایی از ویژگی‌های روانی وی ترسیم شده است که باید در کلام او ردیابی شود. در اینجا شخصیت رمان به‌صراحت به مشکل شخصیتی خود اشاره دارد و ازجملهٔ اسمیه دال بر ثبوت استفاده می‌کند. واژهٔ «ایذاء» در هم‌نشینی با واژه «رغبة عميقة»، دال بر خصلت روانی وی در آزار عمدی دیگران است؛ لذا خصیصه‌های ثابت شخصیتی روانی کلام باید در ترجمه نیز لحاظ شود. ترجمهٔ اول با استفاده از «گاه» و نیز «سربه‌سر گذاشتن» از شدت این اعتراف کاسته است. ترجمهٔ سوم نیز عدم قطعیت در این نقیصه شخصیتی را بیان کرده است. احمدی در مقایسه با دو مترجم دیگر به نظر موفق‌تر عمل کرده است.

-أنت من أنقصها بسوالک المستمر عن الضمانات عن خدمة ما بعد البيع. إلى متى سـ... امتحان مستمر و تریدین أن أسقط في الامتحان (برکات، ۲۰۱۸: ۲۰).

-تو بودی که آن را ناقص و ابتر گذاشتی به این خاطر که مدام از گارانتی بعد از فروش می‌پرسیدی... تا کی می‌خواستی بیازمایی‌ام و ثابت کنی که مردود و سرشکسته‌ام (مهاجرانی، ۱۳۹۸: ۲۸).

-کسی هستی که کم می‌آوری، با سؤالات همیشگی‌ات درباره ضمانت‌ها، درباره خدمات بعد از فروش. تا کی... این‌طور مرا امتحان می‌کنی و می‌خواهی که در امتحانت شکست بخورم (احمدی، ۱۳۹۹: ۲۱).

-تو همونی هستی که اونو کم دارم. انگار آزمونی در سرنوشتم هستی که همیشه در اون شکست خوردم (بعنونی، ۱۳۹۸: ۲۳).

این شخصیت در فرافکنی قصور خویش، معشوقه را متهم می‌کند به اینکه این برخوردها، به دلیل رفتارهای وسواس‌گرایانه او بوده است. لذا لحن طعنه‌آمیز در کلام وی ناشی از خصیصه روانی اوست. این لحن برآمده از حوزه زبان شخصیت در ترجمهٔ مهاجرانی منتقل شده است. احمدی منظور عبارت اوّل (عبارت خط کشیده) را تا حدودی منتقل و لحن طعنه‌آمیز را در انتها به‌خوبی بیان کرده است. ترجمه بعنونی به‌شدت دور از مقصود است و لحن طعنه‌آمیز شخصیت ترجمه نشده است.

در نمونه دیگر در باب شخصیت‌ها که در طول هر نامه قابل‌بررسی است؛ می‌توان به نامه دوم اشاره کرد که پیرزن به مرد خارجی (دوست دوران جوانی) می‌نویسد. آن‌ها به یاد ایام جوانی، برای دیدار دوباره با یکدیگر، در هتلی قرار می‌گذارند و زن در انتظار مرد نامه می‌نویسد. این پیرزن با اشیاء و از زبان اشیاء سخن می‌گوید و کلام او در میانهٔ واقعیت و خیال در نوسان است.

-أنا دائماً هكذا، أتأرجح بسهولة بين خيالي الخصب، أعني أوهامي و الواقع. أخلط كثيرا بين ما هو وهم و ما هو الحقيقة (برکات، ۲۰۱۸: ۳۳).

-درست است، من آدمی هستم که همیشه بین مراتع سرسبز اوهام و حقیقت سیر می‌کنم. منظورم این است که همیشه بین توهماتم و حقیقت سگ‌چرخ می‌زنم (مهاجرانی، ۱۳۹۸: ۴۶).

-درست است، من همیشه این طورم. به‌راحتی دنیای واقعیت و رؤیا را، منظورم وهم است، قاطی می‌کنم خیلی بین خیال و واقعیت اشتباه می‌کنم (احمدی، ۱۳۹۹: ۳۵).

-درسته، من همیشه بین خیالاتم جولان می‌کنم، البته بهتره بگم توهماتم. خیلی پیش اومده که مسائل واقعی رو قاطی کنم (بعنونی، ۱۳۹۸: ۴۰).

پیرزن ویژگی خیال‌پردازی خود را می‌پسندد و این را هنر خود می‌داند که همیشه غرق خیال‌پردازی می‌شود و واقعیت را با تخیّل درمی‌آمیزد. «خیالی الخصب»= «أوهامی»# «الواقع»، «وهم»# «الحقیقة». ابتدا قوۀ تخیل خود را فعال می‌شمرد و میان دوگانۀ توهم و واقعیت، کلام خود را جاری می‌سازد. تفاوت زبان این شخصیت نسبت به بقیه شخصیت‌ها برآمده از خصیصۀ چندزبانگی در رمان است. ترجمه باید لحن و زبان این شخصیت را به‌خوبی ترسیم کند و به این تقابل‌های کلامی در زبان وی توجه داشته باشد و با حفظ انسجام تعابیر، نوسان شخصیتی وی میان دوگانه‌ها را بازنمایی کند. مهاجرانی و احمدی به‌نوعی این نوسان بین دو واقعیت و خیال را با ذکر واژگان متضاد ترسیم کرده‌اند اما هرچند اصطلاح «أتأرجح» به «قاطی می‌کنم» و «أخلط» به «سگ چرخ» و «اشتباه می‌کنم» برخلاف پندار نیکوی زن از خویش است و به نظر می‌رسد عبارت «أتأرجح: در نوسانم» و «أخلط: درهم می‌آمیزم» مناسب باشد. بعنونی به‌درستی این تضاد دوگانه را نشان نداده و کمتر از دوگانه متضاد استفاده کرده و در جمله اخیر هم به ذکر (مسائل واقعی) اکتفا کرده است.

در نامه پنجم از طرف پسر همجنس‌گرا به پدر؛ پسر بیمار برای مراقبت از سلامتی رفیق همجنس خود مهاجرت می‌کند و دچار بیماری، تنگدستی و بدبختی می‌شود و از پدر کمک می‌خواهد. اضطرار به پاسخ پدر در استفاده از کلمات محبت‌آمیز برای پدری که از

او وحشت داشته و یادآوری خاطرات کودکی و سختی‌ها، جهت نیاز به بخشش و حمایت است و می‌گوید:

-كنت أعتقد أن الحبّ الذي أكنّه لك كفيل بحلّ عقدة من لساني (برکات، ۲۰۱۸: ۸۵).

-فکر می‌کردم پنهان کردن عشقی که به تو دارم به‌تنهایی برای بازکردن گره زبانم کافی است (مهاجرانی، ۱۳۹۸: ۱۲۱).

-فکر می‌کردم عشقی که به تو دارم برای باز کردن زبانم و راحت حرف زدن با تو کافی باشد (احمدی، ۱۳۹۹: ۹۳).

-فکر می‌کردم عشقی که بهت دارم ضامن میشه یه روز گره زبانم باز بشه (بعنونی، ۱۳۹۸: ۱۱۳).

زبان این شخصیت برآمده از ویژگی‌های روانی، جسمی و اجتماعی اوست. زبان رسمی رمان در دل خود، زبان وی با تمامی لایه‌های شخصیتی را بازنمایی می‌کند. انتخاب هر واژه در جانشینی با واژگان هم‌معنا به‌دقت جهت بیان لحن این شخصیت است که مترجم نیز به همان اندازه با شناخت این شخصیت، باید واژه‌های متناسب را بر زبان وی جاری سازد. مهاجرانی در ترجمه به (پنهان کردن عشقی...) دچار اشتباه شده و منظور را به‌درستی منتقل نکرده است. شاید بتوان این‌طور تعبیر کرد: «فکر می‌کردم علاقه زیادی که به شما دارم برای بازکردن گره از زبانم کافی باشد». به نظر می‌رسد ترجمان رابطه سلسله مراتبی میان پدر و پسر با تعبیر «شما» به‌جای «تو» و ترجمه «علاقه فراوان» به‌جای «عشق» از شخصیت پسری حکایت می‌کند که به پدر احترام می‌گذاشته و در عین علاقه، از او دور بوده است. ترجمه این خصیصه در زبان وی در دو ترجمه بعد هم لحاظ نشده است.

بدین ترتیب می‌توان گفت در هر بخش از نامه‌ها با شخصیت خاص با ویژگی‌های منحصربه‌فرد مواجه هستیم که هریک لحن و زبان خاص خود را دارند و مترجم باید بتواند همان لحن و فضای فکری شخصیت و موقعیت اضطراری که شخصیت در آن گیر افتاده است را با انتخاب درست تعابیر نشان دهد.

۲-۲.ترجمه زبان انواع ادبی و غیرادبی در رمان

رمان به‌عنوان نوع ادبی ویژه در دنیای چندگانه خود، ترکیبی از تمام انواع ادبی را به‌کار می‌برد و ویژگی‌های آن‌ها را با خود به همراه دارد و دیگر متون را به‌عنوان آگاهی‌ها و آواهای دیگر به‌کار می‌بندد و ارزش‌های تازه و خاص متناسب با گفتمان خود را پردازش می‌کند (ودیجی، ۲۰۱۷: ۳۸). زبان شعر، استفاده از تشابیه و استعاره‌ها با لایه‌های معنایی متفاوت، زبان دین، زبان سیاست، زبان فرهنگ عامیانه و... در دنیای رمان به کار بسته می‌شوند.

در زبان شخصیت نامه اول از اصطلاحات علمی و به‌ویژه روانشناسی استفاده شده است؛ تا به‌نوعی نشان‌دهنده این مسئله باشد که شخصیت حاضر، در شناخت لایه‌های شخصیتی خود رویکردی علمی دارد.

-هل هذا ما تريدين معرفته؟ طفولتي؟ السنوات آلتی علّموك أنّها أساس شخصية البالغ؟ السنوات البدايات السعيدة بالضرورة؟ (برکات، ۲۰۱۸: ١٤).

-خوب همین را می‌خواستی بدانی؟ دوران کودکی‌ام را؟ همان سال‌هایی که در سرت فرو کردند سنگ بنای شخصیت انسان در آن شکل می‌گیرد؟ سال‌هایی که نسوج اولیه خوشبختی در آن بافته می‌شود؟ (مهاجرانی ۱۳۹۸: ۱۹).

-همین را می‌خواستی بدانی؟ درباره کودکی من؟ درباره سال‌هایی که یاد گرفته اساس شخصیت انسان‌های بالغ است؟ فکر می‌کردی سال‌های آغازین دوم خوب هستند؟ (احمدی، ۱۳۹۹: ۱۴).

-واقعاً می‌خوای این‌ها رو بدونی؟ دقیقاً همون دوره‌ای که شخصیت انسان شکل می‌گیره؟ یا سال‌هایی که خوشبختی انسان رو رقم می‌زنه؟ چی رو می‌خوای بدونی؟ (بعنونی، ۱۳۹۸: ۱۴).

شخصیت با اذعان به «علّموک» به حقیقتی علمی اشاره دارد. ترجمۀ مهاجرانی به‌نوعی طعنه است که گویی حقیقت ندارد؛ این در حالی است که زبان علم اثبات‌گراست

و شخصیت به این حقیقت معتقد است و بر مبنای آن، اختلالات شخصیتی خود را واکاوی می‌کند. استفاده از واژه «بالغ» در روانشناسی دارای معناست و بهتر بود این اصطلاح همان‌گونه علمی ترجمه شود. مهاجرانی در ادامه از تعابیر ادبی استفاده کرده، درحالی‌که اینجا زبان علم به زبان رمان آمیخته است. احمدی «شخصیت بالغ» را ذکر نموده اما عبارت دوم را به‌درستی ترجمه نکرده است. بعنونی با کوتاه‌سازی عبارت مفهوم علمی تصریح‌شده را به‌درستی منتقل نکرده است. ترجمه پیشنهادی: «همان سال‌هایی که به تو یاد دادند که سنین کودکی پایه شکل‌گیری شخصیت بالغ است؟ سال‌هایی لزوماً سال‌های آغازین خوشبختی؟».

هر نامه با توجه به شخصیت ترسیم‌شده، لایه‌های فرهنگی مختلفی دارد و ازآنجاکه نامه‌ها از زبان افرادی عادی، در حاشیه، دورافتاده و طردشده نگاشته شده، لذا به‌ندرت لایه‌های ادبی می‌توان دید. در نامه دوم از سوی پیرزن دلبستهٔ آداب شرقی وطن خود، اشاره‌هایی از فرهنگ شرقی وجود دارد.

-أنت تعرف الديقا ام كلثوم على ما أذكر، لكنك لا تعرف عبدالحليم... ربما سأحدثك عن حبي اللامحدود لعبدالحليم، وكيف أودي بي هذا الغرام الي التهلكة لا هذا موضوع حزين ومحزن، ولسنا هنا للاعترافات الماساوية. لكن باختصار دمّر هذا الرجل عبدالحليم، حياتي. قد يبدو لك الأمر سخيفا، أو أنّه مزاح من إمراة تريد أن تبدو اوريجينال (بركات، ۲۰۱۸: ٤٤).

-می‌دانم ام کلثوم را خوب می‌شناسی ولی عبدالحلیم را نه... شاید یک‌بار از عشق فزون‌ازحد و اندازه عبدالحلیم برایت گفتم که چطور این عشق من را تا لبه پرتگاه نابودی هم برد ...ولش کن! این یک موضوع خیلی غم‌انگیز و دردآلودیست و ما هم خیال اعترافات ناراحت‌کننده و حزین نداریم، فقط خلاصه بگویم برایت بگویم که این مرد باعث شد زندگی‌ام تباه شود. شاید گفتن این حرف ازنظر تو خیلی سبک و مسخره باشد یا به شوخی زنی بماند که می‌خواهد در زندگی سبک خاص خودش را پیش بگیرد (مهاجرانی، ۱۳۹۸: ۶۲).

-فکر کنم توام کلثوم را بشناسی، اما عبدالحلیم را نمی‌شناسی... شاید از عشق زیاد و بی‌حدم به عبدالحلیم به تو بگویم و اینکه چگونه این عشق مرا به بدبختی انداخت... نه... این موضوع ناراحت‌کننده و غمگینی است و ما برای اعتراف غمناک اینجا نیستیم اما مختصر بگویم، این مرد عبدالحلیم زندگی‌ام را نابود کرد. شاید این برای تو مسخره باشد یا یک شوخی از طرف زنی که می‌خواهد نشان دهد زنی درجه یک است... (احمدی، ۱۳۹۹: ۴۷).

-شاید توام کلثوم را بشناسی، ولی مطمئنم از عبدالحلیم چیزی نمی‌دونی... شاید روزی از عشقی که به عبدالحلیم داشتم واست بگم... ولی نه... داستانش خیلی غم‌انگیزه، ولی ما که نیامدیم حرفای ناراحت‌کننده بشنویم. ولی خیلی کوتاه بگم این آقا، یعنی عبدالحلیم زندگیمو نابود کرد. شاید یه موضوع بی‌ارزشه و شوخی زنیه که می‌خواد اصالتشو نشون بده (بعنونی، ۱۳۹۸: ۵۵).

کلام زن، اشاراتی به ترانه‌های عامیانه و فرهنگ عامه دارد اما در ترجمه، عباراتی که مهاجرانی انتخاب کرده گاه فاقد انسجام لازم است. «لبه پرتگاه» با عبارت «ولش کن» همخوانی ندارد. تعلق به فرهنگ عامیانه، تعابیری عامیانه می‌طلبد. «اوریجینال» بازنمایی از تعابیر مخاطب اوست که در اینجا کلام زن به کلام مخاطب آمیخته و دورگه شده است و مترجمان بدان بی‌توجه بوده‌اند و برگردان به «اوریجینال» ضروری است. در یادآوری ترانه‌های ام کلثوم و عبدالحلیم و عشق به او و ترانه‌های او، زن دو بار به اسم وی تصریح می‌کند که مترجم نیز باید به این تصریح اشاره کند تا فرهنگ عامیانه در کلام زن را بازنمایی کند. احمدی و بعنونی به تکرار توجه داشته‌اند اما تعبیر بعنونی «آقای عبدالحلیم» برای ترانه‌پرداز اصلاً تعبیر مناسبی نیست. بلکه بهتر است گفته شود: «عبدالحلیم...».

در ذکر نمونهٔ دیگر در این باب، به بخش دوم رمان اشاره می‌کنیم که پسر آلبانی‌تبار با بروز جنبه‌های هویت دینی خود، از الفاظ و عبارات دینی استفاده می‌کند و به‌نوعی عبارات او به‌شدت دارای بینامتنیت دینی است؛ برای نمونه می‌گوید:

-لماذا وضع الله ذلك العربی في طريقي وأنا في سبيلي إلى التوبة؟ هل هذا يعني أنّه يرفض توبتي؟ لأنّ لا توبة لمن كان مثلي وارتكب ما ارتكبت من معاصي؟ أم أنّه يفعل بي كما فعل بالانبياء الذين أحبّهم، يريد اختباري؟ ماذا سينفعه اختباري مقتولاً؟ (برکات، ۲۰۱۸: ۱۱۲)

-چرا خداوند آن عرب را سر راهمان که در مسیر توبه قدم گذاشته بودم قرارداد؟ یعنی توبه من را قبول نکرده؟ یعنی مثل منی با چنان سوابق پلید و دستان آلوده به اعمال پلشت از توبه محروم است؟ یا با من همان کاری را خواهد کرد که با پیامبران محبوبش کرد و قصد این کار آزمودن من است؟ اما ازآنجاکه کشته خواهم شد چه سودی می‌برد؟ (مهاجرانی، ۱۳۹۸: ۱۵۲)

-خدایا چرا وقتی داشتم توبه می‌کردم آن مرد عرب را سر راهم گذاشتی؟ این یعنی خدا توبه مرا رد می‌کند؟ چون برای کسی مثل من این است که این گناهان را انجام داده راه توبه‌ای نیست؟ یا با من مثل پیامبرانی که دوستشان دارد رفتار می‌کند و می‌خواهد آزمایشم کند؟ وقتی کشته‌شده باشم این امتحان به چه درد می‌خورد؟ (احمدی، ۱۳۹۹: ۱۲۲)

-چرا دقیقاً زمانی که تو مسیر توبه افتاده بودم، خدا مرد عرب را جلوم انداخت. این یعنی اینکه توبه‌مو رد کرده؟ چون برای کسی مثل من که مرتکب این همه گناه شده باشه جای توبه باقی نمونده؟ شایدم می‌خواد مثل پیامبران و بنده‌های خاص خودش که دوستشون داره امتحانم کنه؟ آگه بمیرم امتحان کردنم چه سودی واسش داره؟ (بعنونی، ۱۳۹۹: ۱۴۵)

در ترجمه زبان دین به‌عنوان نوع غیرادبی، با زبان رمان درآمیخته که خصیصه چندزبانی را ترسیم می‌کند. نمونه فوق سرشار از تعابیر دینی است که باید در زبان مقصد برابر نهاد واژگانی معادل قرار گیرد. ترجمه پیشنهادی: «چرا خدا آن مرد عرب را سر راه من که داشتم توبه می‌کردم قرار داد؟ آیا یعنی توبه‌ام را قبول ندارد؛ چون برای مثل منی بااین‌همه معصیت توبه‌ای نیست؟ یا شاید همان کاری را با من می‌کند که با پیامبران مقربش انجام داد؛ می‌خواهد مرا امتحان کند؟ امتحان منِ کشته چه فایده‌ای دارد؟». عبارات مهاجرانی: «سوابق پلید و دستان آلوده به اعمال پلشت» به‌جای «معصیت» که عبارت پرکاربرد دینی

است جایگزینی متناسب نمی‌توان دانست. اعتقاد به قضا و قدر الهی با عباراتی مبنی بر «فعل خداوند» و اینکه «آن فرد را در مسیرم قرار داد» حائز توجه است که در ترجمه‌ها رعایت شده است. به نظر می‌رسد بعنونی ترجمه بهتری از اصطلاحات ارائه داده، به‌ویژه در انتخاب معادل «ارتکاب معاصی»؛ اما شکسته‌نویسی مناسب لحن رسمی نامه نیست.

۲-۳.ترجمه دوصدایگی در گفتمان رمان

نویسنده آوایی دارد که در نظام کلی رسمی نامه‌ها و تنظیم شخصیت‌ها و پیوستار رویدادها قابل دریافت است که با آواهای دیگر در پیوندی تعاملی و گفتگومند می‌باشد. در این رمان زبان هر شخصیت در گفتگو با مخاطب خود است؛ گاه صدای مخاطب را از خلال صوت خود بازمی‌تابد و گاه در صدای او انعکاسی از صدای جامعه و فرهنگ وجود دارد. این تعامل گفتگومند و دوصدایگی را در انواع زیر می‌توان برشمرد:

۲-٤.دورگه‌سازی

در این تعبیر باختین در انواع سخن بازنمایی شده در رمان (مراجعه شود به نمودار بخش نظریه)، شاهد برخورد عامدانه میان دو گفته یا گفتمان دور از هم و متناقض هستیم که چندگانگی ریشه‌دار در جامعه و طبقات اجتماعی رمان را نشان می‌دهد (عبدالوهاب، ۲۰۲۰: ۵۳۷). به‌نوعی این دورگه کردن، تعمیم از نقل‌قول آزاد غیرمستقیم است (باختین، ۱۳۹۰: ۴۶۱). در دورگه‌سازی؛ دو نوع زبان، دو نوع نگاه، یا دو نوع آگاهی در یک گفتار واحد مربوط به یک متکلم حضور دارند و به‌نوعی جدل پنهان و گفتگویی میان شخصیت متکلم و شخصیت غایبی صورت می‌گیرد که حضور فیزیکی ندارد و متکلم نظر و صدای خود را به‌عنوان حقیقت ارائه داده و اجازه تخریب زبان دیگر و دیدگاه آن را می‌دهد (ر.ک: مصطفی، ۲۰۱۵: ۱۶۱-۱۶۲) این دورگه‌سازی به‌نوعی جدل میان دیدگاه‌ها و نگاه‌های مختلف است و درواقع تلفیقی از افق‌های اجتماعی متنوع با آگاهی و نوع بینش متفاوت است (همان: ۱۶۴).

در رمان «پست شبانه» گفتمانی دوصدایی دورگه در صدای شخصیت مشاهده می‌شود. صدایی که گاه در جدال با صدای درونی خود متکلم، گاه در جدال با صدای مخاطب و گاه در جدال با صدای جامعه است که از اعماق ذات گفتگوکننده بیرون می‌آید. شناخت این صدای دورگه و چالش‌های نهفته در صدای شخصیت در رمان و آنگاه ترجمه آن نیازمند نگاه ریزبین است. ازجمله نمونهٔ آن:

شخصیت در نامه اول در چالش مستقیم با مادر و تفکرات سنتی اوست. یکی از چالش‌های دائمی این شخصیت با گفتهٔ مادر خویش است؛ وقتی او را در قطار نشاند و به خروج از سرزمین سوق داد، لقمهٔ نان و تخم‌مرغی به دست او داد و گفت: «نترس و گریه نکن». این عبارات مادر به‌شدت در جان شخصیت ریشه دوانده و همواره در جدال با اوست. به‌طوری‌که بارها صدای مادر را بازنمایی می‌کند و با تنفر و انزجار به جدل آشکار می‌کشد.

-مذ تحرك ذلك القطار، وهبطت علي ظلمة تشبه مغيب الشتاءات، لم أخف و لم أبک (برکات، ۲۰۱۸: ۱۰).

-وقتی قطار راه افتاد و آسمان شولای سیاه شب بر تن کرد دیگر نمی‌ترسیدم، گریه نمی‌کردم (مهاجرانی، ۱۳۹۸: ۱۲).

-از وقتی آن قطار حرکت کرد و تاریکی شبیه به غروب زمستان مرا فرا گرفت، نترسیدم و گریه هم نکردم (احمدی، ۱۳۹۹: ۱۰).

-از زمان حرکت قطار، تاریکی شبیه غروب زمستون بر وجودم چیره شده بود، نه می‌ترسیدم و نه گریه می‌کردم (بعنونی، ۱۳۹۹: ۷).

در این سخن، شخصیت، کلام مادر و نگاه او را تخریب می‌کند؛ مگر می‌شود بچه‌ای تنها در قطار به ناکجا و نامعلوم روانه شود و هیچ دلهره‌ای نداشته باشد. این عبارت در داستان بارها تکرار شده و مترجم باید ضمن حفظ انسجام تعبیر واژگانی، این طعنه و جدال پنهان را در کلام منتقل کند. مهاجرانی عبارات ناصواب با زمان فعلی نامناسب به‌کاربرده

است. احمدی به‌درستی ترجمه کرده اما در بررسی عبارت‌های مشابه این انسجام تعبیر حفظ نشده است. بعنونی نیز زمان فعل را ماضی استمراری ترجمه نموده، درحالی‌که قطعیت وقوع در ماضی مطلق، از آن لحظات خاص حکایت دارد. همچنین تعبیر به «تاریکی این لحظه که همچون تاریکی سرمای غروب زمستان وجودم را فرا گرفت» در تناسب با درون اوست که با آرامشی که مادر بدان فراخوانده در تناقض است و این از عبارات مهاجرانی برداشت نمی‌شود.

نمونهٔ دیگر از این شخصیت در بازنمایی صدای معشوقه‌اش قابل‌ملاحظه است که به‌شدت به دنبال این بوده که فضای زندگی را با مهر و محبت، به خانه‌ای گرم و صمیمی مبدل سازد. واژه «بیت» برآمده از تفکر معشوقه است که در صدای متکلم بازنمایی شده و با جدل تخریب می‌شود.

-كانت ستبدأ بالملل حتماً، لأن لا شيء فيّ يسليني نساء، ولأنها دخلت وادخلتني لعبة الطبيخ وتحويل الاستديو الي البيت (برکات، ۲۰۱۸: ۲۱).

-قطعاً با دلخوری و ملالت خاطر آغاز خواهد کرد چون من چیزی در وجودم ندارم که زنان را جذب خود کند و نیز به این خاطر که او مرا همراه خود وارد بازی آشپزی کرد و اتاقکم را به خانه بدل ساخت (مهاجرانی، ۱۳۹۸: ۲۹).

-حتماً با خستگی شروع می‌شود چون در زنان اصلاً چیز جالبی وجود ندارد، او آمد و با آمدنش بازی آشپزی را آغاز کرد و استودیو را به خانه تبدیل کرد (احمدی، ۱۳۹۹: ۲۲).

-آخه چرا این‌قدر ملال‌آوری! چرا هیچ چیزی نداری که یه زنو آروم کنی؟ هرچند که اون منو وارد بازی کرده با هنر آشپزی و خونه آراییش اتاقمو تبدیل به خونه کرد (بعنونی، ۱۳۹۸: ۲۴).

ازنظر شخصیت این آپارتمان محقر که با نام‌های مختلف و این‌بار «استدیو» می‌نامد و فقط در آنجا روز را شب می‌کند، رنگ و بوی زندگی ندارد؛ اما معشوقه تمام تلاش خود را می‌کند تا رنگ زندگی به آن دهد و آنجا را «خانه»ای واقعی سازد. ترجمه پیشنهادی:

«دلزدگی وآزردگی آغاز می‌شود؛ چون چیزی در وجود من نیست که زنان را دلخوش کنم و چون او بازی آشپزی را راه انداخت و اینکه این استدیو را تبدیل به همان «خانه» کرد و مرا به این بازی کشاند». از عبارات فوق، تعبیر احمدی به ترجمه پیشنهادی نزدیک است و البته ترجمه عهد ذهنی در ترجمه «البیت» ضروری است. تعبیر مهاجرانی به «اتاقکم» نشان‌دهنده انزجار نیست. عبارت «استادیو» دال بر تصنعی بودن با «خانه» در تناقض است که احمدی در ترجمه توجه داشته است؛ حتی می‌توان با افزودن عبارت «همان خانه‌ای که می‌خواست» رگه‌های گفتمان معشوقه را در کلام شخصیت بیشتر بازنمایاند. همچنین تعابیر نخست بعنونی از نظر کاربست ضمایر اشتباه است و با زبان شخصیت ولحن وی همخوانی ندارد.

نمونهٔ دیگر را از نامهٔ سوم است که شخصیت متکلم در جدال با صدای جامعه، نظر جامعه را در کلام خود به چالش می‌کشد و نقض می‌کند.

-هل كلّهم حرامية وسادیون؟ لا، وأنا لي من بينهم أصدقاء (برکات، ۲۰۱۸: ٥٦).

-آیا همه از دم یک مشت دزد و بیماران سادیسمی‌اند؟ نه من هم بین آن‌ها دوستانی دارم (مهاجرانی، ۱۳۹۸: ۸۰).

-آیا همه دزد و شهوت طلب هستند؟ نه من بین آن‌ها دوستانی داشتم..... (احمدی، ۱۳۹۹: ۶۰)

-واقعاً همشون دزد و عقده‌ای هستن؟..... (بعنونی، ۱۳۹۸: ۷۳)

نگاه دیگر گونه‌ای که جامعه در برچسب‌زنی به برخی افراد دارد و آن‌ها را طرد و در حاشیه قرار می‌دهد در کلام متکلم بازنمایی شده و با لحن پرسشی نقض می‌شود. تعبیر مهاجرانی با «یک مشت ...» نگاه دیگرگون در جامعه را بازنمایی کرده است و جدال دو دیدگاه را نشان می‌دهد. تعبیر احمدی از «سادیّون» اشتباه است و زمان را نیز به‌درستی ترجمه ننموده است. برگردان بعنونی نیز به‌نوعی بازنمایی دیگرگون آرای جامعه است.

۲-٤-۱.سبک‌بخشی

چنانچه نیت نویسنده معطوف به استفاده از کلام فردی دیگر در راستای برآوردن خواسته‌های خاص خود باشد، یا به عبارتی اندیشه نویسنده در راستای اندیشه فرد دیگر، در یک سویه قرار گیرد، به‌طوری‌که گویی نویسنده کم‌وبیش با سخن دوم موافق است (مکاریک، ۱۳۸۸: ۱۳۱). در اینجا یک گفتار وجود دارد، اما متکلم کلام خود را با کاربست ضمنی کلام دیگری که هم‌جهت با نیت سخن اوست ارائه می‌دهد (لحمدانی ۱۹۸۹: ۸۸). گوینده کلام خود را مستقل نمی‌گوید بلکه تلفیق کامل میان سبک کلامی او و سبک کلامی دیگر وجود دارد که منتسب به آگاهی دیگری است. آگاهی فردی گوینده و فرد دیگر تلفیق‌شده و کلام دارای سطوح متعدد می‌شود (مصطفی، ۲۰۱۵: ۱۷۰). تفاوت دورگه‌سازی و سبک‌بخشی در این است که در اولی سخن دیگر مستقیماً در کلام متکلم حضور دارد و بازنمایی می‌شود؛ درحالی‌که در سبک بخشی کلام دیگری به شکل ضمنی در کلام متکلم حضور دارد و تصریح نشده است و میان دو دیدگاه توافق نظر وجود دارد (همان: ۱۷۱).

از نمونه‌های سخن سبک‌بخشی می‌توان به نامهٔ زن روسپی به برادرش یافت که کلام برادر را به‌طور ضمنی در کلام خود دارد و به‌گونه‌ای نامهٔ قبلی را با حال خود و برادرش، همسان می‌داند. او کلام برادری که به مادر وابسته بوده و این خواهر را مسئول مرگ مادر و رنج‌هایشان می‌داند، در ذهن دارد و همسو با نیت برادر، گفتار خود را رقم می‌زند.

-أنا فقدت أمي، كما فقدها رجل الرسالة الذي سيمضي كل الأيام المتبقية من حياته في السجن المؤبد. سيبكي في الليل أمه وحيداً، بعيدا، غريبا. هذا أيضا انسان قضت عليه الأيام، ولن يرحمه لا الناس ولا الله. ولأنها أمّنا، أي أمّك أيضا، ها أنا أكتب إليك يا أخي. والحقيقة أني فقدتها قبل أن تموت (برکات، ۲۰۱۸: ۷٦).

-من مادرم را از دست دادم درست مثل همان نگارنده نامه که دستگیرش کردند و بقیه عمرش را باید در زندان سر کند. در شب‌های بی‌کسی و غربت و تنهایی خود برای مادرش خواهد گریست. روزگار با انسان چنین خواهد کرد، ایامش این‌گونه خواهد گذشت و نه

خدا و نه مردم هیچ کمکی به او نخواهند کرد. ازآن‌جهت که او مادر ماست، یعنی مادر تو هم هست، من برایت این نامه را می‌نویسم. ولی راستش را بخواهی من مادرم را مدت‌ها پیش از مرگش ازدست‌داده بودم (مهاجرانی، ۱۳۹۸: ۱۰۷).

-من مادرم را گم کردم، همان‌طور که آن مرد نامه‌اش را گم کرد، مردی که به‌زودی بقیه زندگی‌اش را در حبس ابد می‌گذراند و از مادر دور و غریب شب‌ها تنهایی گریه خواهد کرد. این روزگار است که مردم و نه خدا به او رحم نخواهند کرد. برادر من به‌خاطر مادر ما به‌خاطر مادرت است که برایت می‌نویسم حقیقت این است که من او را پیش از مرگش از دست دادم (احمدی، ۱۳۹۹: ۸۲).

-منم مثل نویسنده نامه که قراره تمام روزهای باقیمانده از زندگیش رو به حبس ابد بگذرونه، مادرم را از دست دادم. تو این غربت و تنهایی و دوری واسه مادرش گریه می‌کنه. به‌هرحال اینم شخصیه که روزگارش این‌طوری تعیین شد و دیگه نه خدا بهش رحم می‌کنه نه بنده خدا. دوست داشتم حقیقتش رو برات بنویسم، چون مادرمون یا بهتر بگم مادرت را قبل از فوتش از دست دادم (بعنونی، ۱۰۱:۱۳۹۸).

زن در همراهی با احساس برادر علی‌رغم حس مغایرتی که با او دارد، گویی از به زبان او از رابطه با مادر سخن می‌گوید. کلام زن گویی پژواک کلام برادر است و از همین رو با مرد صاحب نامه همدرد است. تکرار واژه مادر و در پیوند با ضمیر مخاطب و متکلم از همنوایی و توافق ضمنی با آوای برادر حکایت دارد. «گم کردن» عبارت مناسبی نیست که احمدی برگزیده است و یا استفاده از ضمیر «او» به‌جای تکرار «مادر» یعنی همان آوای ضمنی برادر مناسب نیست. پیشنهاد: «من هم مانند این مرد مادرم را از دست دادم؛ مردی که ... شب‌ها در تنهایی و غربت برای مادر خود می‌گرید. کسی که دست سرنوشت او را به اینجا کشاند و نه مردم به او رحم خواهند کرد و نه خود خدا. به‌خاطر مادرمان، یعنی مادرت الآن برایت می‌نویسم. برادر در حقیقت من مادر را قبل از مرگش از دست دادم». اغلب ترجمه‌ها خوب عمل کردند.

نمونه دیگر در کلام پسر آلبانی‌تبار است که در گفتگو با مرد عربی که خود را مبادی‌آداب اسلام و اخلاق عرب می‌داند، می‌توان یافت که کلام خود را همسو با نیت او تنظیم می‌کند و به‌طور ضمنی اعتقادات او را در کلام خود می‌آورد و همسو با اعتقاد وی چنین می‌گوید.

-يقول إنه خبير بالنساء اللواتي في مثل عمرها، يعشن وحيدات بائسات في بلدانهن آلتی لا تشبه بلداننا، حيث نحن نعتني بالعجائز و نحترم الكبار في السن (برکات، ۲۰۱۸: ٦١).

-چون زنانی با آن سن و سال را خیلی خوب می‌شناسد. ازنظر او این قبیل زنان موجودات بدبختی هستند و در کشوری زندگی می‌کنند که با کشور ما خیلی فرق دارد. مثل مملکت ما نیست که در آن برای پیران و سالخوردگان احترام زیادی قائل‌اند (مهاجرانی، ۱۳۹۸: ۸۶).

-و گفت کاملاً می‌داند در کشورشان زنانی در سن و سال او تنها و ناامید زندگی می‌کنند، برعکس زنان مسن که ما در کشور خودمان از آن‌ها مراقبت می‌کنیم و بهشان احترام می‌گذاریم (احمدی، ۱۳۹۹: ۶۵).

-و اینکه شیوه برخورد با این خانم‌ها با کشور ما کاملاً متفاوته. درحالی‌که اون می‌گفت و ما می‌خندیدیم (بعنونی، ۱۳۹۸: ۸۰).

متکلم با موافقت، عبارات دوست خود را به شکل ضمنی در کلام خود آورده است. «خبير بالنساء» تعبیر ضمنی از کلام دیگری است یعنی «وضعیت زنانی در این سن و سال را خوب می‌داند». واژۀ «خانم» محترمانه است درحالی‌که نگاه مرد آلبانی دیگرگون اما دلسوزانه است. با توجه به کلام ضمنی بازنمایی شده، مهاجرانی آنان را «موجودات بدبخت» خوانده درحالی‌که «تنها و بیچاره» می‌تواند مناسب‌تر باشد. در ادامه «پیران و سالخوردگان» تعابیر مناسبی برای تعبیر محترمانه از جامعه خود است. احمدی دو تعبیر را با یک واژه معادل‌گذاری کرده است. بعنونی نیز ترجمه به‌اختصار نموده و گفتمان دوصدایی

را حذف کرده است و سبک بخشی ضمنی آوای مرد آلبانی در کلام عرب بازنمایی نشده است.

۲-٤-۲.پارودی یا نقیضه

در این دوصدایی، تضاد میان نیت و کلام نویسنده و کلام دیگری و عدم توافق میان اندیشگان، سخنی چند سویه و یا به‌اصطلاح «نقیضه» را به وجود می‌آورد (مکاریک، ۱۳۸۸: ۱۳۱). گفتمان متکلم، صدای دیگری را نمی‌پذیرد و با بازنمایی ضمنی و در نظر گرفتن آن، در مقابل آن مقاومت می‌کند. از نمونه‌های نقیضه در گفتمان دوصدایی مرد به معشوقه است که در مخالفت با کلام وی گفته‌پردازی می‌کند.

-ماذا لو كففت أنا عن حبه «إلى الأبد»؟ ما هو الثمن الذي سيرتب علي جودة المسامير، تلك آلتي سيصلبني بها غرامه؟ (برکات، ۲۰۱۸: ٤٠(

-خوب، حالا اگر من از خیر «عشق به او تا ابد» بگذرم چه خواهد شد؟ قیمت میخ‌های مرغوبی که او برای مصلوب کردنم به صلیب عشق پرداخته چقدر است؟ (مهاجرانی، ۱۳۹۸: ۵۷)

-اگر من از عشق ابدی دست برداشتم چه می‌شود؟ هزینه میخ‌هایی که مرا با آن به دار عشقشون می‌آویزد، چه قدر است؟ (احمدی، ۱۳۹۹: ۴۳)

-آگه دیگه نمی‌خوام در مورد عشق ابدی چیزی بشنوم چی؟ یا کیفیت بالای میخ‌هایی که عشقش می‌خواد در روحش فرو کنه (بعنونی، ۱۳۹۸:۵۰).

عشق مقدس در نظر او به صلیب کشیده شدن مقدس است و عشق ابدی یعنی زندان ابدی. تقدس واژگونه شده و گویی صلیب دردناک با میخ بر بدن اوست. این تقدّس‌نمایی در نگاه او نقیضه می‌شود. «میخ‌های مرغوب» در ترجمه مهاجرانی تعبیر مناسبی است که بازنمایی تقدس مصلوب شدن مسیح گونه با میخ است و تعابیری چون «دار» یا تعبیر بعنونی این تقدس را بازنمایی نمی‌کند.

نمونه دیگر در کلام پسر به مادر خود است که او را مقصر رفتارهای تحقیرآمیز پدر می‌داند و اینکه تحقیر فرزندانش به‌اندازه حفظ تابوهای اجتماعی جامعه اهمیت نداشته است و در نقیضه نمایی نگاه مادر برآمده از نگاه حاکم در جامعه می‌گوید:

-الملاكمة أيضا كان هدف‌ها تحسين تربيتنا، وإبعاد الأفكار الهدامة عن رؤوسنا (برکات، ۲۰۱۸: ۵۱).

-هدف مشت زنی هم این بود که ما را تربیت کند و افکار ویرانگر را از سرم بیرون بیاورد (مهاجرانی، ۱۳۹۸: ۷۳).

-هدف از این ورزش‌ها درست تربیت کردن ما و دور کردن فکرهای خراب و پاک کردن تصویر زنان از ذهنمان بود (احمدی، ۱۳۹۹: ۵۶).

-یکی از اهداف ورزش بوکس ارتقاء اخلاق و تربیت و محو کردن افکار پلید و همچنین دور کردن تصویر و تجسم چهره زنان هستند (بعنونی، ۱۳۹۸: ۶۶).

لحن طعنه به عبارات مادر که به‌طور ضمنی بازنمایی شده و برخلاف اعتقاد خود متکلم در زبان او، کلامی دوصدایی از تناقض میان صدای متکلم و آوای ضمنی مادر نشان می‌دهد. او دلیل انجام ورزش بوکس را با در نظرگرفتن نوع بینش مادر بیان می‌کند لذا ترجمه باید این تناقض را در انتخاب واژگان به‌جا نشان دهد. پیشنهاد: «آدم کردن ما و بیرون بردن فکرهای مخرّب از سر ما». در دو ترجمه دوم به نظر می‌رسد تعبیر «ذهن ما» و «ارتقاء اخلاق و محو افکار پلید» شاید متناسب با نوع بینش عامیانه مادر نباشد و تناقض میان دو آوا را به‌خوبی انعکاس نمی‌دهد

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به بررسی گفتمان رمان «پست شبانه» اثر هدی برکات؛ در تأیید فرضیه اول قابل دریافت است که گفته‌پردازی‌های شخصیت‌های رمان در زبان رسمی نامه‌ها، با هر شخصیت و همین‌طور زمان و مکان خاص نوشتن، متناسب است. چند زبانی در زبان

شخصیت‌ها، درآمیختن زبان دین، فرهنگ‌عامه و علم در کلام شخصیت‌ها مشاهده می‌شود. گفتمان دوصدایی در ارتباط با صدای مخاطب فرضی هر نامه و نیز صدای جامعه و پیش‌فرض‌ها و تابوهای حاکم، تنظیم شده است. آنجا که صدای دیگری تجسم عینی در گفته متکلم دارد با گفتمانی دورگه مواجه هستیم؛ اما آنجا که صدای دیگری به‌صورت ضمنی در حین گفته‌پردازی در نظر گرفته شده است، یا صدای متکلم با صدای دیگری همسوست، گفتمان دوصدایی سبک‌بخشی است و یا در تضاد با آن دیگری است و بازنمایی نقیضه‌گونه است. توجه به تداخل آواها در گفتمان اهمیت بسیاری دارد و مترجمان باید با توجه به نوع شخصیت، بینش و سطح اجتماعی او و نیز صدای دیگری، به بازنمایی گفتمان دوصدایی و ترجمان چندگانگی صداها بپردازند و تعابیر و واژگان مناسب برگزینند. در میان بیش از ۶۰ نمونه منتخب که به برخی نمونه‌ها در مجال اندک مقاله اشاره رفت، مشاهده شد که فرضیه دوم تا حدودی درست است و مترجمان به شکل تجربی به ترجمه این چند زبانگی‌ها دست‌زده و تاحدی موفق بوده‌اند. ترجمه حمیدرضا مهاجرانی، دقت بیشتری در انتخاب معادل مناسب داشته است. مترجم منصوره احمدی جعفری در برخی موارد ترجمه درستی ارائه داده است؛ اما در بررسی عبارت‌های مشابه، این انسجام حفظ نشده است. مترجم سها بعنونی؛ از یک سو بدون توجه به زبان رسمی نامه، دست به شکسته نویسی زده است و از سوی دیگر در مقایسه با دو ترجمه دیگر ضعیف‌تر عمل نموده و در بسیاری موارد دست به حذف زده است و ترجمه ناقص و حتی می‌توان گفت در مواردی ترجمه نادرست ارائه داده است.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

ORCID
Fatemeh Akbarizadeh **https://orcid.org/0000-0002-5774-3046**
Yosra Shadman **https://orcid.org/0000-0001-8063-9741**

منابع

احمدی، بابک. (۱۳۸۸). *ساختار و تأویل متن*. چاپ اول. تهران: نشر مرکز.

استاد محمدی، نوشین و حسینی، مریم. (۱۳۹۶). چندزبانی و چندصدایی، ویژگی‌های پسامدرنیسم در رمان «شب ممکن». *فصلنامه مطالعات زبانی و بلاغی*، ۸(۱۶)، ۹-۲۶. 10.22075/JLRS.2017.11535.1040

اکبری زاده، فاطمه؛ روشنفکر، کبری؛ پروینی، خلیل و قبادی، حسینعلی. (۱۳۹۴). جلوه‌های چندزبانی در رمان چراغ‌ها را من خاموش می‌کنم. *دوماهنامه جستارهای زبانی*، ۶(۲)، ۲۵-۵۱.

باختین، میخائیل. (۱۳۹۰). *تخیل مکالمه‌ای جستارهایی درباره رمان*. ترجمه رؤیا پوراذر. چاپ دوم. تهران: نشر نی.

باختین، میخائیل. (۱۳۸۳). *زیبایی‌شناسی و نظریه رمان، ترجمه آذین حسین زاده*. تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات هنری.

باختین، میخائیل. (۱۹۸۶). *قضايا الفن الإبداعي عند دستويفسكي. ترجمه جميل نصيف التكريني*. الطبعة الأولى. بغداد: دار الشؤون الثقافية العامة.

باختین، میخائیل. (۱۹۸۷). *الخطاب الروائی*. ترجمه محمد براده. الرباط: دارالامان.

بالو، فرزاد و خواجه نوکنده، مریم. (۱۳۹۶). چندآوایی و چندزبانی باختینی و جلوه‌های آن در رمان سنگ صبور. *فصلنامهٔ متن‌پژوهی ادبی*، ۲۱(۷۴)، ۳۱-۵۲. 10.22054/LTR.2018.8244

برکات، هدی. (۱۳۹۸). *پست شبانه*. ترجمه سها بعنونی. تهران: امیر صدرا.

برکات، هدی. (۱۳۹۸). *پست شبانه*. ترجمه محمدرضا مهاجرانی. تهران: نشر ثالث.

برکات، هدی. (۱۳۹۹). *پست شبانه*. ترجمه منصوره احمدی جعفری. چاپ اول. تهران: انتشارات مانیا هنر.

برکات، هدی. (۲۰۱۸). *برید اللیل*. لبنان: دارالآداب.

تودوروف، تزوتان. (۱۳۷۷). *منطق گفتگویی میخائیل باختین*. ترجمه داریوش کریمی. تهران: نشر مرکز.

تودوروف، تزوتان. (۱۹۹۶). *میخائیل باختین المبدأ الحواری*. ترجمة فخری صالح. الطبعة الثالثة. منتديات مكتبة العرب.

الجزیری، الطاهر. (۲۰۱۲). *الحوار فی الخطاب*. کویت: مکتبة افاق.

عبدالوهاب مأمون، تحریشة عبدالحفیظ. (۲۰۲۰). *التعدد اللغوي و حوارية الخطاب في الرواية من خلال تقنيات (التهجين، الأسلبة، التنضيد و المحاكاة الساخرة) رباعية الدم و النار لعبد الملک مرتاض*. المجلة الأكادية للأبحاث و النشر العلمی، (۱۵)، ۵۳۱- ۵۵۸.

لحمدانی، حمید. (۱۹۸۹). *اسلوبية الرواية*. المغرب: دار البيضاء.

مصطفی، رشاد کمال. (۲۰۱۵). *أسلوبية السرد العربی مقاربة اسلوبية فی روایة «الشحاذ» لنجیب محفوظ*. دمشق: دار الزمان.

مقدادی، بهرام و بوبانی، فرزاد. (۱۳۸۲). جویس و منطق مکالمانه رویکردی باختینی به اولیس جیمز جویس. *دوفصلنامهٔ پژوهش‌های ادبیات معاصر جهان*، ۸(۱۵)، ۱۹–۲۶.

مکاریک، ایرناریما. (۱۳۸۸). *دانش‌نامه نظریه‌های ادبی معاصر*. ترجمه مهران مهاجر و محمد نبوی. تهران: آگه.

ودیجی، رشید. (۲۰۱۷). التعدد اللغوی فی الروایة و حوارية الخطاب عند باختین التجلیات و الدلالات. *تبیّن للدراسات الفکریة والثقافیة*، (۲۹)، ۸۳-۹۸.

Translated References to English

Ahmadi, B. (2009). *Structure and interpretation of the text*. first edition. Tehran: Nashr-e-Markaz. [In Persian]

Akbarizadeh, F., Roshanfekr, K., Parvini, Kh. and Ghobadi, H. A. (2015). Manifestations of Heteroglossia in Cheraghha ra Man Khamush Mikonam Novel. *Journal of Language Related Research*, 6(2): 25-51. [In Persian]

Abdul Wahab Ma'mun, edited by Abdul Hafiz. (2020). The number of vocabulary and apocalypse of the speech in the narration from the level of the recitations (incarnation, style, anticipation and the afterlife) is a quatrain of fire and fire for the slave of the exalted. *Al-Journal of Akadiyah Collection for Research and Scientific Publishing*, (15): 531-558. [In Arabic]

Al-Jaziri, Al-Tahir. (2012). *Al-Hawar Fi Al-Khattab*. Kuwait: Horizon School. [In Arabic]

Bakhtin, M. (1987). *Al-Khattab al-Rawa'i*. translated by Mohammad Baradeh. Al-Rabat: Dar al-Aman. [In Arabic]

Bakhtin, M. (1986). *Cases of Innovative Art under Dastoevsky*. translated by Jamil Nasif al-Takrini. Baghdad. [In Arabic]

Barakat, H. (2018). *Barid Al-Layl*. Lebanon: Dar al-Adab. [In Arabic]

Bakhtin, M. (2004). *Aesthetics and novel theory*. translated by Azin Hosseinzadeh. Tehran: Center for Art Studies and Research. [In Persian]

Bakhtin, M. (2011). *Imagination of Conversations, Essays on the Novel*. translated by Roya Pourazar. second edition. Tehran: Nashr-e Ney. [In Persian]

Baloo, F. and Khajeh Nokandeh, M. (2017). Bakhtinian Polyphony and Heteroglossia and Their Presentation in the Novel Sangesabor. *Journal of Literary Text Research*, 21(74): 31-52. 10.22054/LTR.2018.8244 [In Persian]

Barakat, H. (2019). *Night Post*. translated by Saha Ba'nuni. Tehran: Amir Sadra. [In Persian]

Barakat, H. (2019). *Night Post*. translated by Mohammad Reza Mohajerani. Tehran: Third Edition. [In Persian]

Barakat, H. (2020). *Night Post*. translated by Mansoureh Ahmadi Jafari. first edition. Tehran: Mania Honar Publications. [In Persian]

Lahamdani, H. (1989). *The style of narration*. Maghrib: Dar al-Bayda. [In Arabic]

Mustafa, R. K. (2015). *The cold style of the Arabs is the style of intercourse in the narration of 'Al-Shahad', which is safe*. Damascus: Dar al-Zaman. [In Arabic]

Macarique, I. (2009). *Encyclopedia of Contemporary Literary Theories*. translated by Mehran Mohajer and Mohammad Nabavi. Tehran: Agah. [In Persian]

Meghdadi, B. and Bobani, F. (2003). Joyce and Conversational Logic A Bakhtin Approach to Ulysses James Joyce. *Journal of Research in Contemporary World Literature*, 8(15): 19-26. [In Persian]

Ostad Mohammadi, N. and Hosseini, M. (2017). Multilingualism and Polyphony: Post-modernism Features in "Possible Night" (Shab-e Momken) Novel. Journal of *Linguistic and Rhetorical Studies*, 8(16): 9-26. 10.22075/JLRS.2017.11535.1040 [In Persian]

Todorov, T. (1998). *The Conversational Logic of Mikhail Bakhtin*. translated by Dariush Karimi. Tehran: Markaz Publishing. [In Persian]

Todorov, T. (1996). *Mikhail Bakhtin Al-Mabda Al-Hawari*. Translated by Fakhri Saleh. editions of the Arab School. third edition. [In Arabic]

Vedigi, R. (2017). The number of words in the narration and the appeal of the speech when the manifestations and the signs are lost. *Journal of Tabayy*un, (29): 83-98. [In Arabic]

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

استناد به این مقاله: اکبری‌زاده، فاطمه و شادمان، یسرا. (۱۴۰۲). نقد ترجمه سبک «چند زبانی» رمان در سه برگردان فارسی از رمان «پست شبانه». *دوفصلنامه پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی*، ۱۳(۲۸)، ۳۵-۶۸. doi: 10.22054/RCTALL.2022.63765.1581

Translation Researches in the Arabic Language and Literature is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.